

## บทที่ 5

### กำไรสุทธิ กำไรสะสมและส่วนเกินทุน (Income, Retained Earning and Paid-in Surplus)

การดำเนินกิจกรรมของบริษัทจำกัดในส่วนที่นอกเหนือไปจากการลงทุนและการแบ่งผลกำไร เช่น การซื้อ-ขายสินค้า การผลิต การจ่ายค่าใช้จ่ายต่าง ๆ จะมีวิธีการบันทึกบัญชีเช่นเดียวกับธุรกิจที่จัดตั้งในรูปแบบอื่น ๆ

ส่วนการจัดทำรายงานงบกำไรขาดทุนเพื่อเปรียบเทียบรายได้และค่าใช้จ่ายในระหว่างรอบระยะเวลาบัญชีหนึ่ง ๆ นั้น มีลักษณะที่แตกต่างไปจากกิจการเจ้าของคนเดียวหรือนิติบุคคลอื่น เฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับภาษีเงินได้นิติบุคคล (Corporate Income tax) และการคำนวณหากำไรต่อหุ้น (Earning Per Share) ในส่วนท้ายของงบการเงินเท่านั้น

สำหรับการจัดทำรายงานงบดุลเพื่อแสดงฐานะการเงินของกิจการ ณ วันสิ้นรอบระยะเวลาบัญชีนั้น งบดุลของบริษัทจำกัดจะแตกต่างจากธุรกิจอื่นเฉพาะในส่วนของผู้ถือหุ้น ซึ่งมีการแบ่งส่วนของผู้ถือหุ้นออกเป็นสามส่วนย่อยคือ ทุนเรือนหุ้น ส่วนเกินทุนและกำไรสะสม

สำหรับที่มาของบัญชีที่เกี่ยวกับทุนเรือนหุ้นและส่วนเกินทุนที่เกี่ยวข้องกับการขายหุ้นก็ได้อธิบายไปแล้วในบทที่ 2

ดังนั้นในบทนี้จะได้อธิบายเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ภาษีเงินได้นิติบุคคล
2. การปิดบัญชีกำไรขาดทุน
3. งบกำไรขาดทุน
4. กำไรต่อหุ้น (Earing Per Share)
5. กำไรสะสมและงบกำไรสะสม
6. การจัดสรรเงินทุนสำรองต่าง ๆ
7. ส่วนเกินทุนต่าง ๆ

หลังจากศึกษาจบตอนนี้แล้ว นักศึกษาสามารถดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ได้คือ

1. คำนวณและบันทึกรายการเกี่ยวกับภาษีเงินได้นิติบุคคล
2. บันทึกรายการปิดบัญชีต่าง ๆ ของบริษัท
3. จัดทำรายงานงบการเงินสำหรับบริษัทจำกัด
4. คำนวณกำไรต่อหุ้น (Earning Per Share)
5. บันทึกรายการบัญชีเกี่ยวกับการจัดสรรทุนสำรองต่าง ๆ ได้
6. จัดทำรายงานงบกำไรสะสม

## ส่วนที่ 1 กำไรสุทธิ (Income)

### ภาษีเงินได้นิติบุคคล (Corporate Income Tax)

เมื่อสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี กิจการจำเป็นต้องมีการหาผลการดำเนินงานประจำงวด ว่า ในงวดนั้น ๆ กิจการมีรายได้และค่าใช้จ่ายประจำงวดเป็นจำนวนเท่าไร ผลต่างระหว่างรายได้และค่าใช้จ่ายก็คือ กำไรหรือขาดทุนจากการดำเนินงาน ซึ่งนักบัญชีจะต้องทำการปิดบัญชีและจัดทำรายงานผลการดำเนินงานเสนอให้ผู้บริหารงานและผู้ลงทุนได้ทราบ

กำไรที่บริษัทได้รับมาแต่ละงวดจะต้องนำมาเสียภาษีเงินได้ตามอัตราที่กฎหมายกำหนดเสียก่อน ส่วนที่เหลือจึงจะเป็นของผู้ถือหุ้นที่จะนำไปพิจารณาแบ่งกันภายในภายหลังตามอัตราภาษีเงินได้ที่กำหนดไว้ สำหรับการคำนวณหากำไรเพื่อเสียภาษีในแต่ละประเทศก็จะต่างกันไป บางประเทศกำหนดเป็นอัตราตายตัว (Flat Rate) บางประเทศก็กำหนดไว้เป็นอัตราก้าวหน้า (Progressive Rate) สำหรับประเทศไทยได้กำหนดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลไว้เป็นแบบอัตราตายตัว และมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสมเป็นบางเวลาดังนี้<sup>1</sup>

---

1 “ประกาศกรมสรรพากร เรื่อง พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร ฉบับที่ 14”, 3 กุมภาพันธ์ 2529, กรมสรรพากร.

เงินได้ตามอัตราร้อยละของกำไรทางการเงินก่อน เมื่อจะเสียภาษีจริงจะนางบกาเว  
ขาดทุนที่ทำตามหลักการบัญชีนั้นไปปรับปรุงหากำไรที่จะต้องเสียภาษีอากรที่แท้จริงเสีย  
ใหม่ โดยนำรายได้และค่าใช้จ่ายที่แตกต่างกันนั้นไปปรับกับกำไรทางการเงินบัญชี (ซึ่งนักศึกษาจะได้  
ศึกษาในเรื่องการบัญชีภาษีอากร)

- 
- 2 คำว่า บริษัทจดทะเบียน หมายถึงบริษัทที่ได้ทำการจดทะเบียนเป็นสมาชิกของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งมีหุ้นซื้อขายผ่านตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย



เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาบัญชีประจำปี 2529 ถ้าปรากฏว่าบริษัทมีรายได้ประจำปี  
แท้จริง 320,000 บาท และค่าใช้จ่ายประจำปี 237,000 บาท

ภาษีเงินได้นิติบุคคลประจำปี และภาษีเงินได้นิติบุคคลที่ต้องจ่ายเพิ่มสามารถคำนวณ  
ได้ดังนี้ คือ

|                                      |                |
|--------------------------------------|----------------|
| รายได้ประจำปี                        | 320,000        |
| หัก ค่าใช้จ่ายประจำปี                | <u>237,000</u> |
| กำไรก่อนหักภาษี                      | <u>83,000</u>  |
| ภาษีเงินได้นิติบุคคลอัตรา 35%        | 29,050         |
| หัก ภาษีที่ชำระแล้วกลางปี            | <u>14,000</u>  |
| ภาษีเงินได้นิติบุคคลที่ต้องชำระเพิ่ม | <u>15,050</u>  |

#### 4. การบันทึกบัญชีเกี่ยวกับภาษีเงินได้นิติบุคคล

(1) จากตัวอย่างการคำนวณข้างต้น บริษัทจะต้องนำภาษีเงินได้นิติบุคคลครึ่งปีไปเสีย  
ภาษีภายในวันที่ 31 สิงหาคม 2529 ดังนั้นเมื่อบริษัทนำค่าภาษี 14,000 บาท ไปชำระจะบันทึก  
บัญชีโดย

##### สมุดรายวันทั่วไป

|                |                                                                                                     |    |        |        |
|----------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|----|--------|--------|
| 2529<br>ส.ค.31 | ภาษีเงินได้นิติบุคคลจ่ายล่วงหน้า<br>เงินสด<br>ชำระภาษีกลางปี สำหรับรอบระยะเวลาบัญชี<br>ประจำปี 2530 | 15 | 14,000 | 14,000 |
|----------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|----|--------|--------|

(2) เมื่อบริษัทปิดบัญชี ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2529 บริษัทจะต้องบันทึกบัญชีภาษีเงินได้  
นิติบุคคลประจำปีเท่ากับอัตราภาษีที่ต้องจ่ายจากกำไรก่อนหักภาษีที่แท้จริง คือ 29,050  
บาท และเครดิตบัญชีภาษีนิติบุคคลจ่ายล่วงหน้าที่บันทึกไว้ตอนกลางปีออก ผลต่างที่ได้จะบันทึก  
ไว้ในบัญชีภาษีเงินได้นิติบุคคลค้างจ่ายดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป

|                 |                                                                                                                          |    |        |        |
|-----------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|--------|--------|
| 2529<br>ธ.ค. 31 | ภาษีเงินได้นิติบุคคล                                                                                                     | 58 | 29,050 |        |
|                 | ภาษีเงินได้นิติบุคคลจ่ายล่วงหน้า                                                                                         | 15 |        | 14,000 |
|                 | ภาษีเงินได้นิติบุคคลค้างจ่าย                                                                                             | 28 |        | 15,050 |
|                 | บันทึกภาษีเงินได้นิติบุคคลประจำปี 2530 โดย<br>โอนส่วนที่ชำระแล้วกลางปีมาหัก และบันทึก<br>ส่วนที่ต้องจ่ายเพิ่มเป็นหนี้สิน |    |        |        |

(3) ต่อจากนั้นบริษัทจึงปิดบัญชีภาษีเงินได้นิติบุคคล 29,050 บาท ไปบัญชีกำไรขาดทุน  
โดย

สมุดรายวันทั่วไป

|                 |                                               |    |        |        |
|-----------------|-----------------------------------------------|----|--------|--------|
| 2529<br>ธ.ค. 31 | กำไรขาดทุน                                    | 59 | 29,050 |        |
|                 | ภาษีเงินได้นิติบุคคล                          | 58 |        | 29,050 |
|                 | ปิดบัญชีภาษีเงินได้นิติบุคคลไปบัญชีกำไรขาดทุน |    |        |        |

สำหรับขั้นตอนที่ 2 และที่ 3 นี้ สามารถบันทึกรายการในลักษณะที่เป็นการ  
Compound Entry ได้โดย

|                 |                              |        |        |
|-----------------|------------------------------|--------|--------|
| 2529<br>ธ.ค. 31 | กำไรขาดทุน                   | 29,050 |        |
|                 | ภาษีนิติบุคคลจ่ายล่วงหน้า    |        | 14,000 |
|                 | ภาษีเงินได้นิติบุคคลค้างจ่าย |        | 15,050 |

เมื่อผ่านรายการต่าง ๆ ไปยังบัญชีแยกประเภทที่เกี่ยวข้องจะปรากฏดังนี้

| ภาษีเงินได้นิติบุคคลจ่ายล่วงหน้า |        | เลขที่ 15                            |        |
|----------------------------------|--------|--------------------------------------|--------|
| 2529<br>ธ.ค. 31 เงินสด           | 14,000 | 2529<br>ธ.ค. 31 ภาษีเงินได้นิติบุคคล | 14,000 |

ภาษีเงินได้นิติบุคคลค้างจ่าย

เลขที่ 28

|  |                                     |        |
|--|-------------------------------------|--------|
|  | 2529<br>ธ.ค.31 ภาษีเงินได้นิติบุคคล | 15,050 |
|--|-------------------------------------|--------|

ภาษีเงินได้นิติบุคคล

เลขที่ 58

|                                        |               |                           |               |
|----------------------------------------|---------------|---------------------------|---------------|
| 2529<br>ธ.ค.31 ภาษีเงินได้จ่ายล่วงหน้า | 14,000        | 2529<br>ธ.ค.31 กำไรขาดทุน | 29,050        |
| ภาษีเงินได้ค้างจ่าย                    | 15,050        |                           |               |
|                                        | <u>29,050</u> |                           | <u>29,050</u> |

กำไรขาดทุน

เลขที่ 59

|                           |         |                       |         |
|---------------------------|---------|-----------------------|---------|
| 2529<br>ธ.ค.31 ค่าใช้จ่าย | 237,000 | 2529<br>ธ.ค.31 รายได้ | 320,000 |
| ภาษีเงินได้นิติบุคคล      | 29,050  |                       |         |

บัญชีภาษีเงินได้นิติบุคคลค้างจ่าย เป็นบัญชีในหมวดหนี้สิน ซึ่งแสดงถึงการค้างชำระค่าภาษีเงินได้บุคคลต่อกรมสรรพากร ณ วันสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี

ดังนั้นเมื่อบริษัทนำเงินค่าภาษีส่วนที่ยังค้างชำระอยู่ ณ วันที่ 31 ธันวาคม ไปชำระภายใน 150 วัน เมื่อชำระค่าภาษีเงินได้ประจำปีส่วนนี้จะบันทึกบัญชีโดย

สมุดรายวันทั่วไป

|                |                                         |        |        |
|----------------|-----------------------------------------|--------|--------|
| 2530<br>พ.ค.28 | ภาษีเงินได้นิติบุคคลค้างจ่าย            | 15,050 |        |
|                | เงินสด                                  |        | 15,050 |
|                | ชำระค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลประจำปี 2528 |        |        |

ในการนี้การคาดคะเนรายได้และค่าใช้จ่ายกลางปีผิดพลาด ซึ่งมีผลทำให้บริษัทจะต้องเสียภาษีน้อยกว่าจำนวนที่ได้จ่ายไปแล้วตอนกลางปี ส่วนที่เสียภาษีเกินไปนั้นบริษัทมีสิทธิที่จะขอภาษีส่วนเกินนั้นคืน เช่น สมมุติว่าบริษัทมีรายได้ประจำปีที่เกิดขึ้นจริง 320,000 บาท และมีค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น 310,000 บาท จะคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคลประจำปีและจำนวนเงินที่จะได้รับคืนได้ดังนี้

|                          |   |                  |
|--------------------------|---|------------------|
| รายได้ประจำปี            | = | 320,000.-        |
| หัก ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น   | = | <u>310,000.-</u> |
| กำไรสุทธิก่อนหักภาษี     | = | <u>10,000.-</u>  |
| ภาษีเงินได้ 35%          | = | 3,500.-          |
| ภาษีที่ชำระแล้วตอนกลางปี | = | <u>14,000.-</u>  |
| ∴ ภาษีที่ต้องเรียกคืน    | = | <u>10,500.-</u>  |

ดังนั้น ในการนี้ที่บริษัทจ่ายภาษีนิติบุคคลกลางปีไปมากกว่าจำนวนภาษีนิติบุคคลประจำปี ณ วันที่ 31 ธันวาคม บริษัทจะบันทึกบัญชีโดย

#### สมุดรายวันทั่วไป

|                |                                  |       |       |
|----------------|----------------------------------|-------|-------|
| 2529<br>ธ.ค.31 | ภาษีเงินได้นิติบุคคล             | 3,500 |       |
|                | ภาษีเงินได้นิติบุคคลจ่ายล่วงหน้า |       | 3,500 |

ในการนี้เช่นนี้บัญชีภาษีเงินได้นิติบุคคลจ่ายล่วงหน้าจะแสดงยอดคงเหลือ 10,500 บาท ดังนี้

#### ภาษีเงินได้นิติบุคคลจ่ายล่วงหน้า

|                       |               |                                     |               |
|-----------------------|---------------|-------------------------------------|---------------|
| 2529<br>ธ.ค.31 เงินสด | 14,000        | 2529<br>ธ.ค.31 ภาษีเงินได้นิติบุคคล | 3,500         |
|                       |               | ยอดยกไป                             | <u>10,500</u> |
|                       | <u>14,000</u> |                                     | <u>14,000</u> |
| 2530<br>ม.ค.1 ยอดยกมา | 10,500        |                                     |               |





















ถูกต้อง ส่วนการชำระหนี้ค่าสินค้ารายนี้บริษัทได้จ่ายชำระไปในปี 2528 ซึ่งได้บันทึกบัญชีเกี่ยวกับการชำระหนี้ไปถูกต้องเช่นเดียวกัน

ข้อผิดพลาดดังกล่าวมีผลทำให้ต้นทุนสินค้าขายในปี 2527 ต่ำกว่าความเป็นจริงทำให้กำไรสุทธิในปีนั้น ๆ สูงไปด้วย ซึ่งมีผลทำให้บริษัทคำนวณภาษีผิดพลาดไปด้วย ดังนั้นกำไรสะสมซึ่งแสดงยอดยกมา ณ วันที่ 1 มกราคม 2529 จึงแสดงยอดสูงกว่าความเป็นจริงไป 10,000 บาท การปรับปรุงรายการจะเป็นดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป

|               |                                                                                                           |          |          |
|---------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|----------|
| 2529<br>..... | กำไรสะสม<br>เจ้าหนี้การค้า<br>ปรับปรุงยอดซื้อเชื่อปี 2527 ซึ่งลงบัญชีต่ำกว่า<br>ความเป็นจริงไป 10,000 บาท | 10,000.- | 10,000.- |
|---------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|----------|

เมื่อผ่านรายการดังกล่าวไปในบัญชีแยกประเภทจะปรากฏดังนี้

| กำไรสะสม       |                                          |        |                                                                |
|----------------|------------------------------------------|--------|----------------------------------------------------------------|
| 2529<br>.....  | ปรับปรุงยอดซื้อปี 27<br>ซึ่งลงบัญชีต่ำไป | 10,000 | 2529<br>ม.ค. 1 ยอดยกมา<br><br>XXX                              |
| เจ้าหนี้การค้า |                                          |        |                                                                |
|                |                                          |        | 2529<br>..... ปรับปรุงรายการซื้อ<br>ปี 27 ล้มลงบัญชี<br>10,000 |

















ตัวอย่างการจัดทำรายงานเกี่ยวกับกำไรขาดทุนในรูปบัญชีซึ่งเรียกว่า “บัญชีกำไรขาดทุน” เป็นดังนี้

บริษัท.....จำกัด  
บัญชีกำไรขาดทุน  
สำหรับรอบระยะเวลาบัญชี 1 ปี สิ้นสุด ณ วันที่.....

|                     |       |     |   |                             |       |     |   |
|---------------------|-------|-----|---|-----------------------------|-------|-----|---|
| สินค้าต้นงวด        |       | xxx | — | ขาย                         | xxx   |     |   |
| ซื้อ                | xxx   |     |   | หัก รับคืน                  | (xxx) | xx  | — |
| บวก ค่าขนส่งเข้า    | xxx   |     |   | ส่วนลดจ่าย                  | (xxx) | xxx | — |
|                     | xxx   |     |   | สินค้าปลายงวด               |       | xxx | — |
| หัก ส่งคืน          | (xxx) |     |   |                             |       |     |   |
| ส่วนลดรับ           | (xxx) | xxx | — |                             |       |     |   |
| กำไรเบื้องต้นยกไป   |       | xxx | — |                             |       |     |   |
|                     |       | xxx | — |                             |       | xxx | — |
| เงินเดือนพนักงานขาย |       | xxx | — | กำไรเบื้องต้นยกมา           |       | xxx | — |
| ค่าโฆษณา            |       | xxx | — | รายได้อื่น ๆ                |       | xxx | — |
| ค่าขนส่งออก         |       | xxx | — |                             |       |     |   |
| เงินเดือนสำนักงาน   |       | xxx | — |                             |       |     |   |
| ค่าเสื่อมราคา       |       | xxx | — |                             |       |     |   |
| ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด |       | xxx | — |                             |       |     |   |
| ดอกเบี้ยจ่าย        |       | xxx | — |                             |       |     |   |
| ภาษีเงินได้         |       | xxx | — |                             |       |     |   |
| กำไรก่อนรายการพิเศษ |       | xxx | — |                             |       |     |   |
|                     |       | xxx | — |                             |       | xxx | — |
| ขาดทุนจากไฟไหม้     |       | xxx | — | กำไรก่อนรายการพิเศษ         |       | xxx | — |
| กำไรสุทธิ           |       | xxx | — | กำไรจากการปรับมูลค่าเงินตรา |       | xxx | — |
|                     |       | xxx | — |                             |       | xxx | — |









2) การบันทึกรายการปิดบัญชีในสมุดรายวันทั่วไป

สมุดรายวันทั่วไป

| วันที่         | รายการ                                                 | อ้างถึง | เดบิต   | เครดิต  |
|----------------|--------------------------------------------------------|---------|---------|---------|
| 2529<br>ธ.ค.31 | กำไรขาดทุน                                             | 59      | 687,100 |         |
|                | สินค้าคงคลัง (1 ม.ค.29)                                |         |         | 73,400  |
|                | เงินเดือนสำนักงาน                                      |         |         | 24,200  |
|                | ค่าเสื่อมราคา-เครื่องมือเครื่องใช้ฝ่ายขาย              |         |         | 4,800   |
|                | เงินเดือนฝ่ายขาย                                       |         |         | 59,100  |
|                | ค่านายหน้าแผนกขาย                                      |         |         | 26,300  |
|                | ค่าโฆษณา                                               |         |         | 11,300  |
|                | ซื้อสินค้า                                             |         |         | 425,700 |
|                | ค่าเช่าสำนักงาน                                        |         |         | 20,000  |
|                | ค่าขนส่งออก                                            |         |         | 3,400   |
|                | วัสดุใช้สิ้นเปลืองฝ่ายขาย                              |         |         | 1,050   |
|                | เครื่องเขียนแบบพิมพ์ใช้ไป                              |         |         | 750     |
|                | ค่าเบี้ยประกัน                                         |         |         | 2,900   |
|                | ค่าเสื่อมราคา-เครื่องใช้สำนักงาน                       |         |         | 1,690   |
|                | ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดขาย                                 |         |         | 2,250   |
|                | ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดสำนักงาน                            |         |         | 3,160   |
|                | ดอกเบี้ยจ่าย                                           |         |         | 2,100   |
|                | ความเสียหายจากการถูกน้ำท่วม                            |         |         | 25,000  |
|                | ปิดบัญชีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ทุกบัญชีไปเข้าบัญชีกำไรขาดทุน |         |         |         |

สมุดรายวันทั่วไป

| วันที่         | รายการ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | อ้างถึง                       | เดบิต                                      | เครดิต                      |
|----------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|--------------------------------------------|-----------------------------|
| 2529<br>ธ.ค.31 | <p>สินค้าคงคลัง (31 ธ.ค. 29)</p> <p>ขายสินค้า</p> <p>กำไรจากการได้รับชดเชยการเวนคืนที่ดิน</p> <p>กำไรขาดทุน</p> <p>บันทึกสินค้าคงคลังปลายงวดและปิดบัญชีรายได้</p> <p>เข้าบัญชีกำไรขาดทุน</p>                                                                                                                                                                                                                                                       | 59                            | <p>66,100</p> <p>701,000</p> <p>43,000</p> | 810,100                     |
|                | <p>ภาษีเงินได้นิติบุคคล</p> <p>ภาษีเงินได้นิติบุคคลจ่ายล่วงหน้า</p> <p>ภาษีเงินได้นิติบุคคลค้างจ่าย</p> <p>บันทึกภาษีเงินได้นิติบุคคลส่วนที่ต้องจ่ายเพิ่ม</p> <p>ซึ่งคำนวณได้ดังนี้</p> <p>กำไรก่อนหักภาษีทั้งสิ้น</p> <p><math>(810,100 - 687,000) = \underline{123,000}</math></p> <p>ภาษีเงินได้ 30% = 36,900</p> <p>หัก ภาษีที่จ่ายแล้ว</p> <p>ตอนกลางปี = <u>15,000</u></p> <p><math>\therefore</math> ภาษีที่ต้องจ่ายเพิ่ม <u>21,900</u></p> | <p>56</p> <p>18</p> <p>25</p> | <p>36,900</p>                              | <p>15,000</p> <p>21,900</p> |
|                | <p>กำไรขาดทุน</p> <p>ภาษีเงินได้นิติบุคคล</p> <p>ปิดบัญชีภาษีเงินได้นิติบุคคลประจำปีไปเข้า</p> <p>บัญชีกำไรขาดทุน</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | <p>59</p> <p>56</p>           | <p>36,900</p>                              | 36,900                      |

สมุดรายวันทั่วไป

| วันที่         | รายการ                                                                                     | อ้างถึง | เดบิต  | เครดิต |
|----------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|---------|--------|--------|
| 2529<br>ธ.ค.31 | กำไรขาดทุน                                                                                 | 59      | 86,100 |        |
|                | กำไรสะสม                                                                                   | 38      |        | 86,100 |
|                | ปิดผลกำไรสุทธิประจำปีจากบัญชีกำไรขาดทุน<br>ไปเข้าบัญชีกำไรสะสม<br>(810,100-687,100-36,900) |         |        |        |

3) บัญชีแยกประเภทบางบัญชี

บัญชีเงินได้นิติบุคคลจ่ายล่วงหน้า

เลขที่ 18

|        |                                             |
|--------|---------------------------------------------|
| 2529   | 2529                                        |
| 15,000 | ธ.ค. 31 บัญชีเงินได้นิติบุคคล <u>15,000</u> |

บัญชีเงินได้นิติบุคคล

เลขที่ 56

|                                         |                          |
|-----------------------------------------|--------------------------|
| 2529                                    | 2529                     |
| ธ.ค. 31 บัญชีเงินได้จ่ายล่วงหน้า 15,000 | ธ.ค.31 กำไรขาดทุน 36,900 |
| บัญชีเงินได้ค้างจ่าย ( 21,900           |                          |
| <u>36,900</u>                           | <u>36,900</u>            |

บัญชีเงินได้นิติบุคคลค้างจ่าย

เลขที่ 25

|                                |                                            |
|--------------------------------|--------------------------------------------|
| 2529                           | 2529                                       |
| ธ.ค.31 ยอดยกไป ✓ <u>21,900</u> | ธ.ค.31 บัญชีเงินได้นิติบุคคล <u>21,900</u> |
|                                | 2530                                       |
|                                | ม.ค. 1 ยอดยกมา ✓ 21,900                    |



| กำไรขาดทุน                   |                |  |  | เลขที่ 59                |                |
|------------------------------|----------------|--|--|--------------------------|----------------|
| 2529                         |                |  |  | 2529                     |                |
| ร.ค.31 บัญชีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ | 687,100        |  |  | ร.ค.31 บัญชีรายได้ต่าง ๆ | 810,100        |
| ภาษีเงินได้นิติบุคคล         | 36,900         |  |  |                          |                |
| กำไรสะสม                     | 86,100         |  |  |                          |                |
|                              | <u>810,100</u> |  |  |                          | <u>810,100</u> |
|                              |                |  |  | เลขที่ 38                |                |
| 2529                         |                |  |  | 2529                     |                |
| ร.ค.31 ยอดยกไป               | ✓ 116,100      |  |  |                          | 30,000         |
|                              |                |  |  | ร.ค.31 กำไรขาดทุน        | 86,100         |
|                              | <u>116,100</u> |  |  |                          | <u>116,100</u> |
|                              |                |  |  | 2530                     |                |
|                              |                |  |  | ม.ค. 1 ยอดยกมา           | ✓ 116,100      |

## ส่วนที่ 2 กำไรสะสม (Retained Earnings)

**กำไรสะสม** ในที่นี้ หมายถึง กำไรที่บริษัทได้รับจากการดำเนินงาน และยังคงเก็บสะสมไว้ในบริษัท ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ กำไรสะสมจัดสรร (Appropriated Retained Earnings) และกำไรสะสมยังไม่จัดสรร (Unappropriated Retained Earnings)

1. **กำไรสะสมยังไม่จัดสรร (Unappropriated Retained Earnings)** หมายถึง กำไรหรือขาดทุนสุทธิที่บริษัทได้รับจากการดำเนินงานซึ่งเป็นการรับโอนส่วนกำไรหรือขาดทุนสุทธิจากงบกำไรขาดทุนมาเข้าไว้ในบัญชี “กำไรสะสม”

ในกรณีที่บริษัทดำเนินงานแล้วปรากฏว่ามีกำไร บริษัทจะโอนผลกำไรสุทธิ (หลังหักภาษีเงินได้แล้ว) จากบัญชีกำไรขาดทุนมาเข้าบัญชีกำไรสะสมโดยการบันทึกบัญชีดังนี้

เดบิต กำไรขาดทุน

xx

เครดิต กำไรสะสม

xx

ในทางตรงข้ามหากบริษัทดำเนินงานขาดทุน การโอนผลขาดทุนจากบัญชีกำไรขาดทุน มาเข้าบัญชีกำไรสะสม จะต้องบันทึกบัญชีโดย

เดบิต กำไรสะสม

xx

เครดิต กำไรขาดทุน

xx

### ตัวอย่าง การปิดบัญชีกำไรขาดทุน

บริษัทรวมพัฒนาจำกัด เริ่มจดทะเบียนและดำเนินงานในปี 2527 มีผลการดำเนินงาน ตลอด 4 ปีที่ผ่านมาดังนี้

|         |             |         |     |
|---------|-------------|---------|-----|
| ปี 2527 | มีกำไรสุทธิ | 90,000  | บาท |
| ปี 2528 | ขาดทุนสุทธิ | 150,000 | บาท |
| ปี 2529 | กำไรสุทธิ   | 40,000  | บาท |
| ปี 2530 | กำไรสุทธิ   | 45,000  | บาท |

ในระหว่างช่วง 4 ปีนี้ บริษัทยังไม่ได้ประกาศจ่ายเงินปันผล หรือจัดสรรกำไรแต่อย่างใด การปิดบัญชีกำไรขาดทุน จะมีการบันทึกรายการดังนี้

### สมุดรายวันทั่วไป

|                |                                                                                        |         |         |
|----------------|----------------------------------------------------------------------------------------|---------|---------|
| 2527<br>ธ.ค.31 | กำไรขาดทุน<br>กำไรสะสม<br>ปิดบัญชีกำไรขาดทุนประจำปี ซึ่งมีผลกำไรสุทธิ<br>90,000 บาท    | 90,000  | 90,000  |
|                |                                                                                        |         |         |
| 2528<br>ธ.ค.31 | กำไรสะสม<br>กำไรขาดทุน<br>ปิดบัญชีกำไรขาดทุนประจำปี ซึ่งมีผลขาดทุนสุทธิ<br>150,000 บาท | 150,000 | 150,000 |

สมุดรายวันทั่วไป

|                |                                                                                                     |        |        |
|----------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|--------|
| 2529<br>ธ.ค.31 | <p>กำไรขาดทุน</p> <p>กำไรสะสม</p> <p>ปิดบัญชีกำไรขาดทุนประจำปี ซึ่งมีผลกำไรสุทธิ<br/>40,000 บาท</p> | 40,000 | 40,000 |
| 2530<br>ธ.ค.31 | <p>กำไรขาดทุน</p> <p>กำไรสะสม</p> <p>ปิดบัญชีกำไรขาดทุนประจำปี ซึ่งมีผลกำไรสุทธิ<br/>45,000 บาท</p> | 45,000 | 45,000 |

บัญชีแยกประเภทกำไรสะสมจะแสดงดังนี้

| กำไรสะสม |            |          |                   |            |          |
|----------|------------|----------|-------------------|------------|----------|
| 2527     |            |          | 2527              |            |          |
| ร.ค.31   | ยอดยกไป    | ✓ 90,000 | ร.ค.31 กำไรขาดทุน | 90,000     |          |
| 2528     |            |          | 2528              |            |          |
| ร.ค.31   | กำไรขาดทุน | 150,000  | ม.ค. 1            | ยอดยกมา    | ✓ 90,000 |
|          |            |          | ร.ค.31            | ยอดยกไป    | ✓ 60,000 |
|          |            | 150,000  |                   |            | 150,000  |
| 2529     |            |          | 2529              |            |          |
| ม.ค. 1   | ยอดยกมา    | ✓ 60,000 | ร.ค.31            | กำไรขาดทุน | 40,000   |
|          |            |          |                   | ยอดยกไป    | ✓ 20,000 |
|          |            | 60,000   |                   |            | 60,000   |
| 2530     |            |          | 2530              |            |          |
| ม.ค. 1   | ยอดยกมา    | ✓ 20,000 | ร.ค.31            | กำไรขาดทุน | 45,000   |
| ร.ค.31   | ยอดยกไป    | ✓ 25,000 |                   |            |          |
|          |            | 45,000   |                   |            | 45,000   |
|          |            |          | 2531              |            |          |
|          |            |          | ม.ค. 1            | ยอดยกมา    | ✓ 25,000 |

ยอดคงเหลือในบัญชีกำไรสะสมดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ภายหลังการปิดบัญชีประจำปี 2527 แล้ว บริษัทมีกำไรสะสมยกมาต้นปี 2528 90,000 บาท และในระหว่างปี 2528 บริษัทไม่มีการจำหน่ายผลกำไรออกไปแต่อย่างใด แต่เมื่อสิ้นสุดการดำเนินงานปี 2528 ปรากฏว่าบริษัทดำเนินงานขาดทุนถึง 150,000 บาท เมื่อนำมาหักกับยอดกำไรสะสมที่ยกมาเมื่อต้นปี 90,000 บาท ทำให้บริษัทมียอดขาดทุนสะสมยกมา ณ วันที่ 1 มกราคม 2529 เพียง 60,000 บาท (90,000-150,000) ดังนั้น เมื่อสิ้นสุดการดำเนินงานปี 2529 บริษัทจึงไม่มีผลกำไรเหลืออยู่พอที่จะจ่ายเป็นเงินปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้นได้ ต่อมาภายในปี 2529 บริษัทมีกำไรจากการดำเนินงานประจำปี 40,000 บาท ทำให้ผลขาดทุนสะสมของบริษัทลดยอดลงจาก 60,000 บาท เป็นผลขาดทุนสะสมเพียง 20,000 บาท เท่านั้น (40,000-60,000) และต่อมาในปี 2530 เมื่อบริษัทดำเนินธุรกิจมีกำไรประจำปี 45,000 บาท เมื่อนำยอดขาดทุนสะสมยกมา ณ วันที่ 1 มกราคม 2530 มาลบออกแล้วบริษัทจึงมีกำไรสะสมเหลืออยู่ จำนวน 25,000 บาท











หมายความว่า บริษัทจะต้องมีทุนหมุนเวียน\* (Working Capital) ที่จะนำมาใช้จ่ายได้ทันที เพราะบริษัทอาจจะลงทุนในสินทรัพย์ถาวร (Fixed Assets) ไปเป็นส่วนใหญ่ก็ได้ ด้วยเหตุนี้ในกรณีที่ผู้กู้วางเงื่อนไขให้บริษัทกันทุนสำรองเพื่อการไถ่ถอนหนี้ก็มักจะบังคับให้บริษัทต้องจัดทำ Sinking Fund เพื่อเก็บรักษาเงินสดไว้ส่วนหนึ่งเพื่อรอการไถ่ถอนหนี้ควบคู่กันไปด้วย การจัดทำ Sinking Fund จะศึกษาได้ในบทที่ 8

## งบกำไรสะสม (Retained Earning Statements)

งบกำไรสะสม คือ รายงานที่แสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของยอดคงเหลือในบัญชีกำไรสะสมตั้งแต่วันต้นงวดจนถึงวันสิ้นงวดบัญชี ซึ่งบางครั้งเรียกว่า “งบแสดงการกักตุนกำไรสะสม” ถือเป็นรายงานประกอบงบดุล ผู้อ่านงบที่ต้องการทราบความเคลื่อนไหวของบัญชีกำไรสะสมก็สามารถพิจารณาได้จากรายงานนี้

ตัวอย่าง สมมติว่า ในปี 2529 บริษัทผาเมืองจำกัด มีข้อมูลในบัญชีกำไรสะสมดังนี้

| กำไรสะสม                      |                |                             |                |
|-------------------------------|----------------|-----------------------------|----------------|
| 2529                          |                | 2529                        |                |
| ม.ค. 5 สำรองตามกฎหมาย         | 10,000         | ม.ค. 1 ยอดยกมา              | 120,000        |
| 5 สำรองทั่วไป                 | 5,000          | ต.ค. 9 ปรับปรุงค่าภาษีปี 27 |                |
| 9 จ่ายปันผล                   | 30,000         | รับคืน                      | 27,000         |
| ธ.ค.31 ปรับปรุง-แก้คดีปี 2519 | 8,000          | ธ.ค.31 กำไรขาดทุน           | 50,000         |
| ธ.ค.31 ยอดยกไป                | ✓ 144,000      |                             |                |
|                               | <u>197,000</u> |                             | <u>197,000</u> |
|                               |                | 2530                        |                |
|                               |                | ม.ค. 1 ยอดยกมา              | ✓ 144,000      |

\*ทุนหมุนเวียน = สินทรัพย์เดินสะพัด-หนี้สินเดินสะพัด



















ข้อ 2 พนักงานบัญชีของบริษัท ทวีพร จำกัด ปิดบัญชีวันที่ 31 ธันวาคม 2530 โดยแสดงบัญชีกำไรขาดทุนไว้ดังนี้

บัญชีกำไรขาดทุน  
สำหรับงวด 1 ปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2530

|                                |                         |                               |                          |
|--------------------------------|-------------------------|-------------------------------|--------------------------|
| สินค้าต้นงวด                   | 850,000                 | ขาย                           | 4,500,000                |
| ซื้อ                           | 2,000,000               | หัก ส่งคืน                    | <u>100,000</u> 4,400,000 |
| หัก รับคืน                     | <u>50,000</u> 1,950,000 | สินค้าปลายงวด                 | 270,000                  |
| ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน            | 400,000                 | ดอกเบี้ยรับ                   | 100,000                  |
| ค่าใช้จ่ายจัดตั้งบริษัทตัดจ่าย | 20,000                  | เงินปันผลรับจากบริษัทโชคจำกัด | 150,000                  |
| ส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นสามัญ     | 50,000                  | ส่วนเกินมูลค่าหุ้นบุริมสิทธิ  | 80,000                   |
| ค่าเสื่อมราคาทรัพย์สิน         | 50,000                  |                               |                          |
| กำไรสุทธิ                      | <u>1,680,000</u>        |                               |                          |
|                                | <u>5,000,000</u>        |                               | <u>5,000,000</u>         |

- ให้ทำ
1. งบกำไรขาดทุน สำหรับ 1 ปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2530 ใหม่ให้ถูกต้องตามหลักการบัญชี โดยหักภาษีเงินได้นิติบุคคล 35%
  2. แสดงการปิดบัญชีรายได้และค่าใช้จ่ายรวมทั้งภาษีเงินได้นิติบุคคลในสมุดรายวันทั่วไป

ข้อ 3 พนักงานบัญชีของบริษัทสมกิจจำกัด ซึ่งมีความรู้ทางบัญชีไม่สู้ดี ได้ไปดัดบัญชีหาผลการดำเนินงานสำหรับงวดสิ้นปี 2529 เสนอผู้จัดการบริษัทดังต่อไปนี้ :-

บริษัท สมกิจ จำกัด  
บัญชีกำไรขาดทุน  
สำหรับรอบระยะเวลา 1 ปี สิ้นสุด 31 ธันวาคม 2529

|                              |                  |                               |               |                  |
|------------------------------|------------------|-------------------------------|---------------|------------------|
| สินค้าคงเหลือ 1 มกราคม       | 45,000           | ขาย                           | 3,000,000     |                  |
| ซื้อ                         | 1,870,000        | หัก ส่งคืน                    | <u>26,000</u> | 2,974,000        |
| บวก รับคืน                   | <u>30,000</u>    | สินค้าคงเหลือ 31 ธ.ค.         |               | 526,000          |
|                              | 1,900,000        |                               |               |                  |
| หัก ส่วนลดเสีย               | <u>15,000</u>    |                               |               |                  |
| คงเหลือเป็นกำไรขั้นต้นยกไป   | <u>1,570,000</u> |                               |               |                  |
|                              | <u>3,500,000</u> |                               |               | <u>3,500,000</u> |
| ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน     | 582,000          | กำไรขั้นต้นยกมา               |               | 1,570,000        |
| ค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งบริษัท | 20,000           | ขาดทุนจากการปรับมูลค่าเงินตรา | 200,000       |                  |
| ส่วนลดรับ                    | 25,000           |                               |               |                  |
| ส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นสามัญ   | 60,000           |                               |               |                  |
| ดอกเบี้ยจ่าย                 | 80,000           |                               |               |                  |
| หนี้สูญ                      | 15,000           |                               |               |                  |
| กำไรสุทธิ                    | <u>988,000</u>   |                               |               |                  |
| บาท                          | <u>1,770,000</u> |                               | บาท           | <u>1,770,000</u> |

สมุหบัญชีพิจารณาแล้วเห็นว่า บัญชีกำไรขาดทุนดังกล่าวไม่ถูกต้องตามหลักการบัญชีหลายประการด้วยกัน จึงขอให้ท่านจัดทำรายงานงบกำไรขาดทุนขึ้นใหม่ ซึ่งบริษัทมีนโยบายเกี่ยวกับการจัดจำหน่ายค่าใช้จ่ายจัดตั้งบริษัทเป็นค่าใช้จ่ายประจำปีเพียง 5,000 บาท ส่วนที่เหลือให้ถือเป็นค่าใช้จ่ายจัดตั้งบริษัทรอตัดจำหน่ายในปีต่อ ๆ ไป

บริษัทจดทะเบียนทุนหุ้นสามัญประเภทเดียว และมีจำนวนหุ้นสามัญออกจำหน่ายในระหว่างปี 2529 ถัวเฉลี่ย 3,500 หุ้น

บริษัทเป็นนิติบุคคลประเภทไม่จดทะเบียนจึงต้องเสียภาษีเงินได้ในอัตรา 35%



### รายละเอียดเกี่ยวกับบัญชีบางบัญชี

- (1) บริษัทถือหุ้นกู้ของบริษัทปูนซีเมนต์ไทยอยู่ 200 หุ้น
- (2) บริษัทจดทะเบียนหุ้นสามัญ 1,000 หุ้น ออกจำหน่าย 1,000 หุ้น เรียกชำระแล้ว 80%
- (3) บริษัทจดทะเบียนหุ้นบุริมสิทธิ 2,000 หุ้น ออกจำหน่ายและเรียกชำระครบมูลค่าแล้ว

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2529 บริษัทตรวจนับและตีราคาสินค้าคงเหลือได้ 100,000 บาท และในกรณีที่บริษัทมีกำไร บริษัทจะต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในอัตรา 30% ของกำไรสุทธิก่อนหักภาษี

- คำสั่ง
- (1) ให้บันทึกรายการปิดบัญชี รวมทั้งบันทึกรายการเกี่ยวกับภาษีเงินได้ที่จะต้องจ่าย (ถ้ามี) ในสมุดรายวันทั่วไป
  - (2) จัดทำงบกำไรขาดทุนประจำปี 2529 และ งบดุล (เฉพาะหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น)
- ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2529
- (3) คำนวณหากำไรต่อหุ้น (Earning Per Share) ประจำปี 2529

ข้อ 5 บัญชีกำไรสะสมของบริษัทแสงทองจำกัด ประจำปี 2530 ปรากฏดังนี้

| กำไรสะสม |                      |                |                |                       |                |
|----------|----------------------|----------------|----------------|-----------------------|----------------|
| 2530     |                      | 2530           |                |                       |                |
| ธ.ค.31   | สำรองเพื่อการขยายงาน | 40,000         | ม.ค. 1 ยอดยกมา | 445,000               |                |
|          | เงินปันผล            | 50,000         | ธ.ค.31         | กำไรขาดทุน            | 171,600        |
|          | หุ้นปันผล            | 70,000         | 31             | สำรองเพื่อ            |                |
|          |                      |                |                | การไถ่ถอนหนี้(ยกเลิก) | 60,000         |
|          |                      | <u>676,600</u> |                |                       | <u>676,600</u> |

ให้ทำ งบกำไรสะสมสำหรับรอบระยะเวลา 1 ปีสิ้นสุด 31 ธันวาคม 2530